

Caracterul proustian al romanului "Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi"

Autorul "tezelor si antitezelor" si-a anuntat el insusi cu oarecare ostentatie aderarea la metoda lui Proust, in vederea schimbarii conceptiei la romanul traditional in care "sufletul insusi este o unitate matematica etern identica ei insasi, cum etern un triunghi echilateral este facut din trei laturi trei unghiuri egale"(Camil Petrescu- "noua structura si opera lui M. Proust").

Trebuie pornit de la Bergson mai intai. Daca exista cunoastere absoluta (de tip doric), ea e de natura psihologica, instrumentul ei fiind intuitia. Realitatea e durata pura, clipa prezenta plina de toate clipele trecuta de asemenea, " asezarea eului in centrul existentei, cu cingerea ca ceea ce ne este dat prin el este singura realitate inregistrabila".

Exista si elemente preluate de la Husserl : "Sa facem abstractie de existenta lumii exterioare, chiar de propriul nostru corp, sa ne inchipuim ca nu exista decat gandirea si flucul contiintei noastre. Si ce fa descoperi inaintul constiintei aceasta privire fenomenologica ? Conform lui Camil Petrescu, "o curgere de stari interioare, de imagini, de reflexii, de indoieli, etc". Propune sloutia lui Proust in al carui prezent se afla cuprinse si amintirile, dar nu toate, si numai acelea involuntare, scoase la iveala cu ajutorul reprezentarii unor imagini in memorie. Timpului social omogen, care era timpul romanului clasic, Camil Petrescu ii prefera , pe urmele lui Proust durata pura a constiintei (a celui suferit adanc la care se refera Bergson si a carui temporalitate filosoful francez o compara cu aceea a melodiei reunind sunete distincte).

Astfel, se pot distinge mai multe elemente proustine in "Ultima noapte"

Mai intai, asezarea in centru romanului a eului. Apoi unitatea perspectivei si unicitatea ei (doar in "Ultima noapte", ceea ce o seamana cu "In cautarea timpului pierdut", situatia schimbându-se in "Patul lui Procust", unde nu mai poate fi vorba de unicitate).

De asemenea, temporalitatea Proustiana ar putea fi identificata la Camil Petrescu pe portiuni mici, insa in ansamblul romanului nu functioneaza aproape deloc (si aici Manolescu recunoaste ca impresia lui Alexandru George, conform careia actiunea este decupata in maniera vechiului realism, nu este lipsita de justete.

De exemplu caracterul cronologic ordonat al retrospectivei din capitolele II-V il diferentiaza de Proust (la care cronologia nu exista).

De asemenea Gheorghidiu da intalnirii cu Ela un alt contur, relatand-o, fapt ce se indeparteaza de conceptia lui Bergson care spunea ca timpul psihologic fiind de esenta calitativa, noi nu retrim de fapt nimic, ci traim totul din nou.

Mutand accentul de pe intamplare pe reflexul ei in constiinta naratorului, Camil Petrescu mai mult sugera posibilitatea de un alt fel de a nara decat il infaptuia.

Scenariul romanului sale ramane tot acela epic, dar, nemaifiind expus intr-o lumina la fel de

puternica, atmosfera faptelor pare adeseori mai importanta decat faptele in sine.

"Nimic nu este, daca nu este trait in constiinta naratorului-aceasta fraza pe care ar fi putu-o rosti Camil Petrescu, explica fleteasca, devenita mai importanta decat ceea ce se petrece de fapt"(Nicolae Manolescu cel mai bine si caracterul aparent banal, comun, al intamplarilor de pe strada, din scena intalnirii elei cu Stefan si disparitia ierarhiei de semnificatie si imposibilitatea motivatiei globale (ca in romanul doric) si in fine, invaluirea intamplarilor intr-o atmosfera sumbra.